

ANNE FRANK | KIM PHUC | CHRISTIANE F. | MALALA | IQBAL MASIH | ISHMAEL BEAH |

KINDEREN DIE DE WERELD HEBBEN VERANDERD

Floris van Straaten
& Els Kloek (red.)

SPECIALE UITGAVE
MALALA

Malala: een kind dat de wereld veranderde

Deze speciale uitgave bevat het verhaal van Malala, het meisje dat opkwam voor het recht op onderwijs in Pakistan en dat in 2014 de Nobelprijs voor de Vrede heeft gewonnen. Ze overleefde een moordaanslag door een Talibaanstrijder en leeft nu in ballingschap in Birmingham, vanwaar ze - buiten schooltijden - haar strijd voortzet.

Het verhaal van Malala geeft een indruk van de twintig verhalen in het boek *Kinderen die de wereld hebben veranderd*: verhalen over kinderen die zijn opgestaan tegen onrecht of die symbool zijn geworden van onrecht dat hun is aangedaan. Zoals Malala, zoals Anne Frank, zoals Iqbal Masih. Het boek verschijnt op 20 november 2014, de 25-ste verjaardag van het VN Kinderrechtenverdrag. De uitgave levert een bijdrage aan de viering van deze mijlpaal, maar wijst tegelijk op de benarde situatie waarin miljoenen kinderen zich nog altijd bevinden.

De schrijvers van de verhalen hebben de kinderen opgezocht in de landen waar ze wonen, zijn naar hun geboorteplaats gereisd en hebben geput uit hun rijke kennis van het onderwerp. Het boek wordt geïntroduceerd met een landelijke maatschappelijke actie die wordt gedragen door Amnesty International, War Child, Plan Nederland, Cordaid Kinderstem, het Nationaal Fonds Kinderhulp en ASN Bank. Een expositie over alle kinderen reist van november 2014 tot eind 2015 langs 15 bibliotheken.

Meer informatie: www.kinderenveranderen.nl

Actie: www.ikverandermee.nl

*Download gratis het verhaal van Malala als pdf via <http://bit.ly/malala2014>.
Achterin deze speciale uitgave zijn samenvattingen opgenomen van de verhalen over Nkosi Johnson (Zuid-Afrika) en Andrew Adansi-Bonnah (Ghana).*

Inhoud complete editie

Voorwoord - Marco Borsato

Inleiding - Els Kloek & Floris van Straaten

NEDERLAND

Anne Frank

een meisje dat schrijfster wilde worden

David Barnouw

PAKISTAN

Malala Yousafzai

ontembaar verlangen naar onderwijs

Floris van Straaten

NEPAL

Urmila Chaudhary

slavenkind leidt strijd tegen uitbuiting

Peter de Ruiter

VERENIGDE STATEN

Ruby Bridges

het zwarte meisje op een blanke school

Diederik van Hoogstraten

GHANA

Andrew Adansi-Bonnah

kleinleverancier van goede doelen

Pauline Bax

ZUID-AFRIKA

Nkosi Johnson

kleine man zet groot probleem op de kaart

Elles van Gelder

VERENIGDE STATEN

Helen Keller

het overwinnen van hindernissen

Els Kloek

NEDERLAND

Wilma Westenberg

een opvallende verschijning

Els Kloek

NOORD-KOREA

Shin Dong-hyuk

geboren in een strafkamp

Floris van Straaten

VIETNAM

Kim Phúc

het meisje van de foto

Frank Kuin

DUITSLAND

Christiane F.

verslaafd tienermeisje doorbreekt taboe

Jeltje Zijlstra

JAPAN

Sadako Sasaki

duizend kraanvogels en een wens

Judith Stalpers

VERENIGDE STATEN

Mattie Stepanek

boodschapper voor de vrede

Diederik van Hoogstraten

FILIPPIJNEN

Kesz Váldez

van straatjongen tot weldoener

Inge Ikink

ARMENIË

Aurora Mardiganian

het verhaal dat maar niet vergeten wordt

Frédérique Geerdink

JEMEN

Nujood Ali

getrouwd en gescheiden op haar tiende

Judith Spiegel

DUITSLAND

Felix Finkbeiner

schonk de wereld miljarden bomen

Nicole Bosch

INDIA

Rekha Kalindi

de moed om nee te zeggen

Aletta André

SIERRA LEONE

Ishmael Beah

hoe haal je de oorlog uit een kindsoldaat

Diederik van Hoogstraten

PAKISTAN

Iqbal Masih

ontsnapte kindarbeider bevrijdt lotgenoten

Joeri Boom

BOLIVIA

Basilio Vargas

in het land waar kindarbeid legaal is

Floor Boon

CANADA

Severn Cullis-Suzuki

liet de wereld vijf minuten zwijgen

Frank Kuin

264 VN Kinderrechtenverdrag

272 Prijzen voor kinderen en volwassenen

275 Auteurs

287 Nawoord - Peter de Ruiter

Malala Yousafzai ontembaar verlangen naar onderwijs

Floris van Straaten

De Nederlandse koninklijke familie is bijna voltallig uitgerukt. Zelfs prinses Beatrix, die zich niet vaak meer in het openbaar laat zien, is er. Premier Mark Rutte zit op de voorste rij en veel anderen uit de Nederlandse bestuurlijke elite zitten eveneens klaar in de grote oude abdijkerk in Middelburg. Dan verstomt het geroezemoes en richt hun blik zich collectief op de frêle gestalte van een meisje, dat zich achter het spreekgestoelte opstelt. Het is Malala Yousafzai, het Pakistaanse meisje dat zich onvervaard voor het recht van meisjes op onderwijs inzette in Pakistan tot een Talibaanstrijder haar op 9 oktober 2012 een kogel door het hoofd joeg. Ze overleefde op het nippertje, werd door Pakistaanse en Britse artsen weer opgelapt en zet nu haar strijd voor meisjesonderwijs - in onvrijwillige ballingschap - voort.

„Ik heb maar hoge hakken aangedaan, zodat u mij ook kunt zien,“ galmt dan haar heldere stem door de oude gewelven. De zaal lacht en ook Malala zelf probeert te glimlachen maar dat gaat haar niet goed af. De linkerhelft van haar gezicht functioneert niet meer zoals voor de aanslag. Daardoor is haar glimlach tot een geforceerde grimas verworden. Als een geroutineerde spreker verheft de kleine Pakistaanse vervolgens haar stem. „Terwijl ik hier voor u sta, zijn er miljoenen kinderen in de hele wereld aan wie het recht op onderwijs wordt ontzegd,“ houdt ze haar gehoor voor, als een ware dominee. „We moeten ze de moed geven hun angst te overwinnen, we moeten ze hoop geven zodat ze naar voren treden en we moeten onze stem verheffen zodat ze kunnen worden gehoord.“

Fundamentalisten

Malala zelf is uitgegroeid tot een symbool van de strijd tegen achterlijkheid, tegen diepgewortelde tradities in vooral islamitische landen waar mannen uitmaken wat goed is voor vrouwen en meisjes. Een moedig meisje dat zich ondanks dreigementen aan haar adres niet monddood laat maken. Door niemand, ook niet door bebaarde fundamentalistische strijders met vuurwapens. Het was dan ook toepasselijk dat ze eind mei 2014 in Middelburg de *Freedom from Fear*-medaille van de Roosevelt-academie in ontvangst nam. Ruim vier maanden later, op de ochtend van 10 oktober volgde een nog veel groter eerbewijs. In

Oslo werd die dag bekendgemaakt dat Malala de Nobelprijs voor de Vrede had gewonnen, samen met Kailash Satyarthi, een Indiase activist tegen kinderarbeid. Met haar zeventien jaar is de Pakistaanse de jongste Nobelprijswinnares ooit. Ze vernam het nieuws van een lerares tijdens haar scheikundeles, op school in haar ballingsoord Birmingham. De wereldpers moest vervolgens enkele uren geduld hebben voor ze in het openbaar verscheen: Malala had besloten ondanks alle opwindning toch maar eerst gewoon haar natuurkunde en Engelse les bij te wonen.

De Nobelprijs vormde ook een erkenning voor haar werk na de aanslag. Bang is ze namelijk nog steeds niet. Dat onderstreepte ze enkele weken na haar bezoek aan Middelburg met een reis naar Nigeria, om de aandacht te vestigen op het lot van meer dan tweehonderd meisjes, die drie maanden eerder door Nigeriaanse fundamentalisten waren ontvoerd uit hun school. De strijders van Boko Haram zijn, net als de Talibaan in Pakistan, tegen onderwijs voor meisjes. „Ik kan die meisjes als mijn zusters beschouwen,“ zei Malala in de Nigeriaanse hoofdstad Abuja, „en ik zal mijn mond voor ze blijven opendoen tot ze zijn vrijgelaten.“ De volgende dag al voegde ze de daad bij het woord tijdens een ontmoeting met president Goodluck Jonathan. Ze drong er bij hem op aan meer te doen voor de meisjes. Bovendien drukte ze de president, die tot dan toe volgens veel critici veel te passief was gebleven, op het hart eindelijk eens een persoonlijke ontmoeting met de familie van de ontvoerde meisjes te arrangeren. Zelf had Malala dat al meteen gedaan, wat zeer op prijs werd gesteld. Bij een toespraak van de net zeventien jaar geworden Pakistaanse barstten sommige ouders spontaan in huilen uit. En of het nu door haar kwam of niet, enkele dagen later sprak president Jonathan eindelijk met de ouders.

Radicale wending

De ironie is dat terwijl Malala een graag geziene gast is in het buitenland en de ene prestigieuze prijs na de andere in de wacht sleept, ze niet goed meer terug kan naar haar geboorteland Pakistan. De Talibaan hebben bedreigd haar alsnog te zullen doden, als ze de kans krijgen. Daarom blijft ze voorlopig, vergezeld van haar familie die vaak met haar meereist, in Birmingham om daar in betrekkelijke rust haar middelbare school af te maken. Het leven van de leergierige scholiere nam een radicale wending op 9 oktober 2012, toen een jongeman met een

Ik ben Malala (2013), Malala's autobiografie in het Hindi.

baard in de stad Mingora het schoolbusje aanhield waarin ze met andere meisjes reisde. Een metgezel van de bebaarde man, met een zakdoek voor neus en mond, stapte op de achterklep en vroeg: „Wie is Malala?“ Toen een paar andere meisjes haar kant op keken, wist de man genoeg. Hij haalde een pistool tevoorschijn en schoot haar van dichtbij door het hoofd.

Het was een mirakel dat ze de aanslag overleefde. De kogel bleek door haar linkeroogkas te zijn gegaan, haar linkerschouder in. Vitale hersengedeeltes waren net niet geraakt. Terwijl de rest van de wereld meeleefde, wisten chirurgen in Peshawar, Islamabad en Birmingham haar leven te redden. Een deel van haar schedel bestaat nu uit een titaniumplaatje en in haar linkeroor, verscholen onder haar kleurige hoofddoek en haar haar, heeft ze een gehoorapparaatje gekregen. Zo werd Malala weggerukt uit haar geliefde Mingora, waar ze op 12 juli 1997 was geboren en de eerste vijftien jaar van haar leven had doorgebracht. Mingora is de hoofdplaats van de schitterende Swatvallei in het ruige noordwesten van Pakistan. Langs de kolkende rivier, die zich een weg baant tussen steile berghellingen, staat het vol boomgaarden. Tien jaar geleden, voor de komst van fundamentalistische moslims, was het gebied geliefd bij toeristen.

Malala in een schoolklas met leeftijdgenoten in Kenia, tijdens een bezoek aan dit land in 2014. Het was haar eerste reis naar Afrika. Foto Tanya Malott.

Repressieve houding

Malala behoort tot de Pathanen, ook wel Pashtun genaamd, de grote etnische groep die zowel in het noordwesten van Pakistan als in Afghanistan rijk is vertegenwoordigd. De Pathanen staan bekend om hun trots, gastvrijheid en krijgshaftigheid - het overgrote deel van de Talibaan bestaat uit Pathanen - maar ook om hun repressieve houding jegens vrouwen. Die mogen nooit alleen het huis uit en veel Pathanen willen nog altijd niet dat hun meisjes doorleren na de

puberteit. Ook Malala's moeder kan nauwelijks lezen of schrijven. De grote inspirator in Malala's leven is haar vader Ziauddin Yousafzai. Uit Malala's autobiografie *Ik ben Malala*, die ze in 2013 met de Britse journaliste en Pakistan-kenner Christina Lamb schreef, komt hij naar voren als een dynamische en onverschrokken figuur met een groot hart en een diepe belangstelling voor politiek en cultuur.

Anders dan bij de meeste, niet bijster intellectueel gerichte Pathanen, was zijn droom al van jongsaf een eigen school op te richten. Met vallen en opstaan lukte dat, al leefde het gezin aanvankelijk in armoede. Bij Malala's geboorte beschikte het gezin niet over een eigen keuken of badkamer. Haar moeder kookte het eten op een houtvuurtje buiten. Met ongebruikelijke vanzelfsprekendheid bood haar vader ook meisjes de kans zich te ontwikkelen, niet alleen op de basisschool maar, later, ook op een middelbare school. Malala bleek een vroegrijp en ambitieus meisje. Al op haar elfde verslond ze Tolstoj's *Anna Karenina* en *A brief history of time* van Stephen Hawking. Meestal was ze de beste van haar klas, lezen we in haar boek. Valse bescheidenheid is niet aan Malala besteed.

De hoofdstraat van Mingora, de plaats in Pakistan waar Malala vandaan komt en waar de aanslag op haar leven is gepleegd. Foto Peter Anderson, 2005.

Haram

Na 2007 raakte de vallei in de greep van radicale moslims. Indringend beschrijven Malala en Lamb hoe dat in zijn werk ging. Grote gangmaker was de 28-jarige Maulana Fazlullah, een man die zelf de middelbare school niet had afgemaakt en die vroeger de stoeltjeslift over de rivier bediende. Zijn nummer twee was een man die vroeger in de bazaar snacks verkocht vanaf een bakfiets. Via de radio, al spoedig Radio Mullah gedoopt, maande Fazlullah de mannen baarden te dragen en te stoppen met roken. Televisies waren volgens hem *haram*, strijdig met de islam. Een deel van de bevolking sprak zijn boodschap aan. Zijn aanhangers werden elke maand brutaler. Eerst vielen ze huizen binnen op zoek naar televisies, cd's en video's. Daarna verboden ze vrouwen de bazaar te bezoeken. Tegenstanders werden steeds vaker vermoord, antieke boeddhis-

tische overblijfselen in de buurt kort en klein geslagen. En het duurde niet lang of ze eisten de sluiting van meisjesscholen. Sommige scholen werden maar vast opgeblazen. Tegen die tijd hadden ze ook veel politiebureaus ingenomen en patrouilleerden ze gewapend in de stad. Ze zetten eigen rechtbanken op. Ook Malala's vader ontving dreigbrieven en zag zich genoopt tot concessies. De Pakistaanse regering en het machtige leger keken lang de andere kant uit. Velen, ook Malala en haar vader, verdachten de strijdkrachten, of althans een deel van de manschappen, ervan onder één hoedje te spelen met de fundamentalistische strijders. Niet zo'n gekke gedachte, want het was ook de Pakistaanse geheime dienst ISI die de Afghaanse Talibaan op grote schaal had geholpen. „Het leek wel of het hele land gek was geworden“, schrijft Malala.

Fundamenteel recht

De toestand in Swat bleef gespannen, maar, in het voetspoor van haar vader, schuwde Malala niet de Talibaan te bekritisieren. Al op haar elfde was Malala voor het eerst geïnterviewd door een Pakistaanse zender.

„Hoe durven de Talibaan me mijn fundamentele recht op onderwijs te ontnemen,“ zei ze, een zin die min of meer zou uitgroeien tot haar lijfspreuk. Op initiatief van de BBC begon ze vervolgens onder het pseudoniem Gul Makai (Korenbloem) in het Urdu een dagboek over haar ervaringen in Swat. De eerste aflevering was getiteld *Ik ben bang*. Het dagboek werd door velen gevolgd. „Ik begon te beseffen dat een pen en de woorden die daaruit vloeien veel krachtiger kunnen zijn dan machinegeweren, tanks of helikopters“, schrijft ze.

In 2009 begon het leger eindelijk een grote schoonmaakoperatie waarbij het in Mingora tot hevige gevechten kwam. Maar definitief verslagen waren Fazlullah en zijn mannen, die zich inmiddels Pakistaanse Talibaan noemden, allerminst.

Malala in Kenia in 2014 met de Canadese activist Craig Kielburger, die al op jonge leeftijd streed tegen kinderarbeid. Foto Tanya Malott.

Vanuit de bergen bleven ze acties uitvoeren. Dezelfde Fazlullah werd in november 2013 zelfs de leider (emir) van de Pakistaanse Talibaan, nadat zijn voorganger Hakimullah Mehsud bij een Amerikaanse drone-aanval om het leven was gekomen. Voor zover bekend houdt hij zich tegenwoordig schuil in een afgelegen deel van Afghanistan. Daar bereidt hij aanslagen voor op doelen in Pakistan.

Nationale vredesprijs

Het was destijds al duidelijk dat ook Malala en haar vader potentiële doelwitten waren. Desondanks bleven beiden zich uitspreken voor meisjesonderwijs. En vooral Malala, dat unieke fenomeen - een knap Pathaans meisje dat zich wel-sprekend in het openbaar tegen fundamentalistische strijders durft uit te spreken - werd steeds vaker gevraagd voor praatprogramma's op televisie en radio. Als eerste kreeg ze eind 2011 ook de nationale vredesprijs van Pakistan uitgereikt. Maar al die aandacht maakte haar een steeds belangrijker doelwit voor de Talibaan. Iets wat Malala en haar vader heel goed beseften. Haar vader opperde om zich een tijdje gedeisd te houden. Maar Malala wees dat van de hand. „We kunnen onze campagne toch niet verloochenen,“ hield ze haar vader voor. Na de aanslag belandde Malala met haar familie in Birmingham, waar een aanzienlijke Pakistaanse gemeenschap woont. De Pakistaanse regering bezorgde haar vader een baan als onderwijsattaché op het Pakistaanse consulaat. Ze hebben er een huurhuis, maar verlangen allemaal terug naar Swat, dat ze zo plotse-ling moesten verlaten. „Ons huis voelt groot en leeg,“ schrijft Malala. Ze spreekt van een luxe huisarrest. Maar terugkeer is wegens de Talibaan-dreigementen voorlopig geen optie. Niet alle Talibaan waren overigens even verrukt van de aanslag op Malala. In juli 2013, toen een net herstelde Malala ter gelegenheid van haar zestiende verjaardag de Verenigde Naties had toegesproken, dook er een curieuze open brief op van een Talibaan-commandant, Adnan Rasheed. Daarin verontschuldigde hij zich weliswaar niet voor de aanslag, maar hij schreef: „Toen jij werd aangevallen, kwam dat als een schok voor mij. Ik wilde dat het nooit gebeurd was en dat ik je vooraf van advies had kunnen voorzien.“

Meisjesschool

Volgens Rasheed, een voormalige luchtmacht officier die zich later bij de Pakistaanse Talibaan voegde, was de aanslag niet bedoeld om haar te beletten naar school te gaan maar ingegeven door haar eigen 'activiteiten tegen de Talibaan'. Wat hij daarmee bedoelde, zei hij er niet bij. De auteur van de brief spoorde Malala juist aan naar Pakistan terug te keren. Daar zou ze naar een meisjesschool moeten gaan en haar pen moeten voeren voor de islam. Malala en haar familie lieten weten geen behoefte te hebben om op dit epistel te reageren. Rasheed ergerde zich vermoedelijk aan de gunstige publiciteit die

Spotprent van Malala, te zien op de Pakistaanse website www.siasat.pk, waarop haar wordt verweten een instrument te zijn van het Westen - en kennelijk ook van het Jodendom.

Malala bij de VN maar ook elders in de wereld ten deel viel, in het bijzonder in het Westen. In haar eigen Pakistan is de houding tegenover Malala een stuk ambivalenter. In het begin, meteen na de aanslag, leefde het land erg mee. Op scholen brandde men kaarsjes voor haar en droegen leerlingen borden met de leuze 'Ik ben Malala', dezelfde leuze die ze later als titel koos voor haar boek. De meeste politici spraken hun woede uit over de aanslag en prezen Malala's moed. De stemming begon echter om te slaan toen ze (nog in bewusteloze staat overigens) naar Birmingham ging en haar familie haar al vrij snel achterna reisde. Ook het feit dat haar vader zomaar een aanstelling bij het Pakistaanse consulaat kreeg, een fel begeerde baan, wekte bij sommigen woede.

Kindervredesprijs

Veel Pakistanen kregen bedenkingen over Malala, naarmate haar ster in het Westen steeg. Het dappere Pakistaanse meisje werd overal met open armen ontvangen, tot op het hoogste niveau. Ze dronk een kopje thee met koningin Elizabeth in Londen. Ze werd ontvangen door president Obama, zijn vrouw Michelle en hun dochters op het Witte Huis. Ook sterren als Madonna en Angelina Jolie maakten graag tijd vrij voor een ontmoeting met Malala. Ze kreeg in 2013 de Kindervredesprijs van de Nederlandse organisatie KidsRights, een soort Nobelprijs voor kinderen (zie elders in dit boek). Spoedig daarna volgde de prestigieuze Sacharov-prijs van het Europees Parlement en ze gold ook in 2013 al als een serieuze kandidaat voor de volwassen Nobelprijs voor de Vrede, al ontging die eer haar uiteindelijk. Zozeer viel ze in de smaak in het Westen, dat veel Pakistanen haar van de weeromstuit gingen zien als een werktuig van het Westen. Het Westen, dat de meeste Pakistanen vooral associeerden met de Amerikanen en hun interventies in islamitische landen (Afghanistan en Irak) maar bovenal met de veelvuldige inzet van drones tegen radicale moslims in Pakistan zelf. Daarbij zijn al honderden burgerslachtoffers gevallen, waardoor velen de VS met heel hun hart zijn gaan haten. Ook het feit dat een bataljon van vijf communicatie-adviseurs van het bureau Edelman in Londen zich na haar komst naar Birmingham over haar ontfermde versterkte de indruk dat Malala was gereduceerd tot een werktuig in andermans hand. Hoe vaak ze ook onderstreepte een goed, gelovig moslim te zijn en hoe discreet ze zich ook bij buitenlandse optredens kleepte - altijd in

een nette *shalwar kamiz* (een pyjama-achtig gewaad) met een sluier om haar hoofd - haar tegenstanders verspreidden het bericht dat ze zich tegen de islam richtte.

Ook werd ze kwetsbaar voor beschuldigingen dat ze vooral uit zou zijn op materieel gewin. De omvangrijke sommen geld die ze met haar prijzen won en het vorstelijke voorschot dat ze kreeg voor haar memoires - naar verluidt zo'n twee miljoen euro - versterkte die verdenking bij veel Pakistanen. Dat Malala al dat geld in het Malala Fonds stortte voor de bevordering van meisjesonderwijs ontging hun. Een vereniging van particuliere scholen in Pakistan besloot haar boek niet aan te kopen voor de bibliotheken in hun veertigduizend scholen. „Pakistan is een ideologisch land. Die ideologie berust op de islam. (...) In dit

Malala als kleuter thuis in Mingora, met links haar broertje Khushal. Foto uit het boek *Ik ben Malala*.

boek staan veel opmerkingen die indruisen tegen de islam,” verklaarde Kashif Mirza, voorzitter van de Pakistaanse Federatie van Particuliere Scholen in 2013. Hij verweet haar ook het te hebben opgenomen voor de vrijheid van meningsuiting van de schrijver Salman Rushdie, in de ogen van veel moslims een verrader van de islam (zonder dat de meesten trouwens ooit een letter van hem hebben gelezen). Ook deze Mirza beschuldigde Malala ervan een werktuig in Westerse handen te zijn geworden. Nog steeds zijn

er goed opgeleide Pakistanen die Malala als een heldin beschouwen, maar bij de veel omvangrijkere onderlaag overheersen allang de scepsis en de kritische gevoelens. De vraag is intussen in hoeverre Malala zelf heeft gekozen voor de rol van kampioen van het meisjesonderwijs. Of is ze daar door mensen in haar omgeving in geduwd? Het laatste wordt gesuggereerd door de Pakistaanse journalist Irfan Ashraf, een lokale medewerker van *The New York Times* in Pakistan die aanspraak kan maken op het predikaat ‘ontdekker van Malala’.*

Enkele weken na de aanslag op Malala betuigde hij tegenover het Amerikaanse maandblad *Pacific Standard* spijt dat hij het jonge meisje al op twaalfjarige leeftijd via enkele filmpjes, die hij in 2009 van haar had gemaakt, had bloot-

* Zie ook het artikel ‘Meisje van 16 - wapen in de strijd tegen de Talibaan’ door Joeri Boom in *NRC Handelsblad* van 19 november 2013

Malala op de cover van *Time Magazine*, april/mei 2013, als een van de meest invloedrijke personen van dat jaar.

gesteld aan grote gevaren. Juist door die filmpjes raakten ook de internationale media geïnteresseerd in het meisje, dat zich zo dapper durfde uit te spreken voor meisjesonderwijs en tegen de Talibaan. In zekere zin werd Malala toen al gebruikt door journalisten. Voor hen was ze een waar godsgeschenk: een mediagenieker contrast met de nietsontziende bebaarde fundamentalisten was immers moeilijk te vinden. „We maakten een icoon van haar,” zei Ashraf in dat interview. „Ik weet niet of je op die leeftijd kunt begrijpen wat het betekent een icoon te zijn.” En

Ashraf betwijfelt ook of Malala zelf zich wel voldoende bewust was van de enorme risico's die er verbonden waren aan de rol die ze speelde. Voor haar vader vraagt hij zich hetzelfde af. Maar al deze tot zichzelf gerichte verwijten van de journalisten zouden ook kunnen worden uitgelegd als een uiting van traditioneel paternalistisch denken. Mensen die in aanraking komen met vader en dochter Yusufzai zijn immers juist meestal erg onder de indruk van de onverzettelijkheid van beiden. Een trek die trouwens ook goed past bij hun Pathaanse achtergrond.

Wereldster

Hoe het ook zij, er is nu geen weg terug meer voor Malala. Ze is al op jonge leeftijd beroemd geworden en zal dat nog lang blijven. Een gewone jeugd, zoals haar leeftijdgenootjes hadden, en tot op zekere hoogte weer hebben in Mingora, is er niet meer bij voor haar. Ze zal vermoedelijk niet tot in lengte van jaren hetzelfde verhaal over haar ervaringen in Pakistan kunnen blijven herhalen. Voor wie het al een paar keer heeft gehoord, begint het zelfs al een beetje sleets aan te doen. Wat moet zo'n jonge wereldster verder nog doen? Zelf heeft ze er de laatste jaren bij herhaling op gezinspeeld dat ze weleens in de politiek zou willen gaan, naar het voorbeeld van Benazir Bhutto. Maar in eigen land is ze waarschijnlijk te omstreken en ook mist ze het netwerk om ver te komen in de nog altijd door mannen overheerste Pakistaanse politiek. Bovendien is het risico zeker niet denkbeeldig dat er nieuwe aanslagen op haar zouden volgen. Het voorbeeld van Benazir Bhutto, die na een lange ballingschap terugkeerde naar Pakistan en enkele weken later al werd vermoord, vormt een treurige waarschuwing. Maar wat Malala ook verder besluit te doen met haar leven, nu al staat vast dat ze voor miljoenen meisjes en jonge vrouwen een belangrijke bron van inspiratie is geweest. Dat kunnen zelfs fundamentalisten met moorddadige plannen nooit meer ongedaan maken.

Nkosi Johnson

kleine man zet groot probleem op de kaart

Je kunt pas een oplossing voor een probleem bedenken als iedereen weet dat er een probleem is. Als mensen zwijgen, woekert het probleem voort. Nkosi Johnson (1989) doorbrak het zwijgen over hiv en aids, zo klein als hij was. Hij had hiv gekregen van zijn moeder, die er ook aan leed, al wist ze dat eerst zelf niet. Toen het bekend werd, werd ze ontslagen als schoonmaakster en op straat gezet door haar huisbaas. Dat waren dingen die gebeurden in jaren negentig, toen veel mensen nog niet wisten hoe aids werd overgebracht - en bang waren het zelf te krijgen.

Nkosi was toen twee jaar oud; een schriel kind met veel lichamelijke klachten. Berooid zocht zijn moeder onderdak voor hem. Ze vond die in het pension voor hiv-positieven die Gail Johnson had opgericht in Johannesburg. Maar het pension ging failliet. Gail besloot Nkosi verder thuis op te voeden. Dankzij de goede zorgen leefde hij veel langer dan de doktoren hadden voorspeld. Lang genoeg ook om naar school te willen, net als andere kinderen. Dat leidde tot onrust bij ouders - bang dat hun kinderen ook ziek zouden worden. De kwestie kwam landelijk in de publiciteit en ging ook spelen in de Zuid-Afrikaanse politiek.

Maar politici ontkenden het probleem. Zowel president Mandela als Thabo Mbeki kwam niet in actie met maatregelen. Ondertussen breidde de ziekte zich uit. Toen Nkosi's dagen geteld waren, werd hij gevraagd te spreken op de internationale aidsconferentie van 2000 in Durban. Hij zat op dezelfde rij als president Mbeki. Maar toen Nkosi het woord nam, moest de president plotseling weg. Nkosi overleed een jaar later. Dat was nieuws voor CNN en BBC.

Nkosi's naam leeft voort in de naam van het opvangtehuis dat Gail Johnson in 1989 heeft opgericht: Nkosi's Haven. Hier kunnen moeders en kinderen met hiv terecht. Nkosi was er ontzettend trots op. In 2002 heeft Nkosi postuum vanuit Zweden de World's Children's Prize ontvangen en in 2005 vanuit Nederland de Kindervredesprijs van KidsRights. Zijn verhaal staat in het schitterende boek *We are all the same* (2004).

Dit is een samenvatting. Lees het complete verhaal door Elles van Gelder in Kinderen die de wereld hebben veranderd.

Andrew Adansi-Bonnah kleinleverancier van goede doelen

Wat ga je doen deze vakantie? Geld inzamelen voor hongerige kinderen in Somalië! Geen alledaags antwoord op een alledaagse vraag. Maar Andrew Adansi-Bonnah (2000) uit Ghana is ook geen alledaagse jongen. Hij wil de wereld veranderen, te beginnen in Afrika. En hij is vast aan de slag gegaan. Het begon allemaal een paar jaar geleden toen hij op televisie beelden zag van de droogte in de Hoorn van Afrika. Leeftijdgenootjes hadden niks te drinken, niks te eten. Dat greep hem aan. Zijn vader nam hem eerst niet serieus; dacht dat een bevestiging was. Maar Andrew had een goed plan, en zijn vader nam hem mee naar een lokale radiozender. Tijd genoeg, het was toch vakantie. Achter de microfoon riep Andrew zijn landgenoten op hongerende Afrikanen te hulp te schieten. En nadat nog veel meer Ghanezen hem ook op de nationale radio hadden gehoord, kwamen hulp en publiciteit van alle kanten: Unicef, het Wereldvoedselprogramma, de televisie, de BBC. Zijn streven: dertien miljoen dollar. Andrew was op slag beroemd. De Ghanese regering stuurde hem naar een hulpconferentie in Ethiopië, waar hij regeringsleiders over zijn actie vertelde. Hij was de jongste persoon ooit die een vergadering van de Afrikaanse Unie heeft toegesproken. Wat een zomervakantie!

Dus het was een groot succes? Het ligt eraan hoe je het bekijkt. Andrew heeft uiteindelijk vierduizend dollar binnen weten te halen. Daar gingen wel nog drieduizend dollar kosten vanaf, voor transport, drukwerk, beltegoed en meer. Maar de cheque van duizend dollar heeft hij persoonlijk naar het kantoor van Unicef gebracht. Duizend dollar, omdat één jongen van elf jaar in actie kwam. En Andrew is nog lang niet klaar. Hij gaat ook andere problemen in Afrika te lijf: kindsoldaten, het inzamelen van bloed en als laatste: Food for all. Andrew vindt dat de landbouw in Ghana veel beter kan en dat niemand honger zou moeten lijden. Daar is het hem allemaal om begonnen.

Andrew Adansi-Bonnah is een van de drie genomineerden voor de Kindervredesprijs 2014, die in november in Den Haag wordt uitgereikt.

Dit is een samenvatting. Lees het complete verhaal door Pauline Bax in Kinderen die de wereld hebben veranderd.

Iqbal Masih (1982) werkte vanaf z'n vierde in een Pakistaanse tapijtfabriek. Hij wist te ontsnappen toen hij tien was en bevrijdde daarna vele andere kindarbeiders. Twee jaar later werd hij vermoord.
Foto Anders Kristensson.

Kinderen die de wereld hebben veranderd

Omvang 288 pagina's, 16 x 24 cm paperback, 150 actuele en historische foto's in kleur en zwart/wit, gedrukt op FSC-papier, € 17,95, isbn 97 894 918 33 182, uitgave PixelPerfect Publications in Den Haag. Vertegenwoordiging: Ernst van de Reep.

Dit boek komt tot stand met steun van ASN Bank.

Kinderen die de wereld hebben veranderd

Wat is de overeenkomst tussen Malala en Anne Frank? Beiden hebben ze de ogen van de wereld geopend voor het onrecht dat hun als kind is aangedaan. Malala is doelbewust ten strijde getrokken voor haar recht op onderwijs. Anne Frank is ongewild een symbool geworden van het verwoestende effect dat oorlog heeft op het leven van kinderen.

Kinderen die de wereld hebben veranderd bevat verhalen over twintig kinderen die de aandacht hebben gevestigd op ernstige problemen in onze maatschappij en die daardoor een bijdrage hebben geleverd aan de oplossing. Als kind hebben ze onze wereld een klein beetje ten goede gekeerd.

Wie zijn deze kinderen? Wat hebben ze gedaan en met welk effect? Wat heeft hun geïnspireerd? De verhalen van de kinderen zijn opgetekend door schrijvers van naam: historici als Els Kloek en David Barnouw, NRC-redacteur en Aziëkenner Floris van Straaten, diverse buitenlandcorrespondenten en gerenommeerde freelancers. De verhalen zijn rijk geïllustreerd met zowel actuele als historische foto's.

Dit boek verschijnt op 20 november 2014, de 25-ste verjaardag van het VN Kinderrechtenverdrag. Dat is een jubileum om te vieren en dit boek levert een bijdrage aan de feestvreugde. Maar het staat ook stil bij de miljoenen kinderen die zich nog in een benarde situatie bevinden omdat ze niet naar school kunnen, ze gebukt gaan onder armoede, worden uitgehuwelijkt of lijden onder de oorlog in hun land.

